

VELKÝ A JEŠTĚ VĚTŠÍ, SLAVNÝ A JEŠTĚ SLAVNĚJŠÍ

Kázání ze soboty 3.6.2017 – br. Jiří Tomášek

Milost Vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista!

Před devíti dny (minulý čtvrtek) uplynulo 40 dnů od Velikonoc. To byl den, kdy Ježíš odešel ke svému nebeskému Otcí (Ježíšovo nanebevstoupení). Zítřka, přesně 50 dnů od Velikonoc, si křesťané připomenou Letnice – seslání Ducha svatého. Proč křesťané stále slaví Letnice? Proč se to připomíná? A proč si to jako adventisté (podobně jako Velikonoce a další události církevního roku) většinou nepřipomínáme? Přiznám se, že na tu druhou otázku odpovědět neumím. Ale modlím se, abychom dnes zaslechli odpověď na otázku první. Pro text dnešního kázání jsem vybral drobný příběh, jakousi malou epizodu ze života novozákonní církve. Najdeme ho v knize Sk 19, 1-7.

Zvláštní příběh máme dnes před sebou... Proč Pavel klade takový důraz právě na Ducha svatého? A proč by měl být Janův křest nějak nedostatečný? Copak nebyl právě takovým křtem pokřtěn sám Ježíš? Jaké učedníky to vlastně Pavel v Efezu potkal? Může mít jejich zkušenost, to, že se ocitají v jakémsi jedinečném a neopakovatelném mezičase dějin spásy, kdy jsou pokřtěni Janovým křtem, ale ještě neví nic o seslání Ducha a nejspíš ani o Ježíši – může toto mít nějaký význam pro nás dnes?

Všimněme si nejprve na oněch neznámých učednicích, jak Bůh s námi lidmi jedná. Zdá se, že komunikuje s člověkem na té úrovni, kde se právě nachází, kde člověk dokáže Boha slyšet. Dává se poznat tomu, kdo chce, kdo hledá a kdo touží, kdo jde za svým přesvědčením, třebaže je „jiný“, třebaže nějakým způsobem nezapadá... Tak se dá poznat sice dvanácti (!), ale přesto jakýmsi „jiným“ učedníkům. Budiž nám to nadějí, že citlivě a laskavě povede i nás.

Jde tu o Ducha! Jde tu o křest!

Při setkání s neznámými učedníky jde Pavel rovnou k věci, k samé podstatě. „*Když jste uvěřili, přijali jste Ducha svatého?*“ Neobchází, nekrouží kolem, nepřeshlupuje, ale zeptá se přímo na to zásadní, uhodí hřebíček na hlavičku. Skoro se zdá dost pravděpodobné, že kdyby dnes apoštol Pavel „překročil nějaké ty hory“, přišel do Prahy a v Londýnské ulici 30 by se setkal s nějakými učedníky, položil by nám úplně stejnou otázku: „*Když jste uvěřili, přijali jste Ducha svatého?*“ Myslím, že bychom byli trochu v rozpacích: „*Jak to jako myslíš, Pavle? No ano, víme o tom, že byl seslán Duch svatý. (Nebo snad bude seslán??) Byli jsme přece pokřtěni ve jméno Otce, Syna i Ducha svatého...*“ Nejspíš bychom říkali něco podobného. Ale možná by v nás přece jen hlodal červíček pochybností: Nemyslí tou otázkou Pavel ještě něco jiného? Není tady náhodou něco, o čem nevím, co neznám, co nežiju? Jak vlastně poznám, že jsem přijal Ducha svatého? To mám mluvit v nějakých cizích jazycích? Je evidentní, že pro Pavla je otázka Ducha zásadní, je to rozlišovací znamení křesťana – Ježíšova následovníka.

Když Pavel slyší odpověď: „*Vůbec jsme neslyšeli, že je Duch svatý.*“, pokračuje druhou přímou otázkou: „*Jakým křtem jste tedy byli pokřtěni?*“ Jako by se tím ptal: Do čeho jste se to namočili? S čím jste se ztotožnili? Na jakou cestu jste to vyšli (křesťanství je ve Sk několikrát nazváno slovem „cesta“)? Jakého druhu je vaše učednictví?

Příběh nás staví před otázkou: Odkud ve svém křesťanství, na své duchovní cestě, čerpáš, odkud (z čeho) vycházíš? A zároveň před nás Pavel klade dva základní kameny:

1) křest ve jménu Ježíše Krista a

2) přijetí Ducha svatého.

Křest Janův, nebo křest Ježíšův?

Tedy nejprve křest ve jménu Ježíše Krista. Těch 12 učedníků je ale pokřtěno křtem Janovým. Co to znamená? Jan křtil křtem pokání: Přiblížilo se Boží království, obraťte se, změňte svoje smýšlení, připravte cestu Pánu. Dejte svůj život do pořádku, protože se brzy ujme vlády nový král a vy budete muset v novém království obstát. Jan zcela v duchu SZ proroků volá po věrnosti zákonu, zachování práva a činění spravedlnosti. Ve svém poselství se soustředí na hřích, zápas s ním, odvrát od hříchu a nápravu. Proto také nemilosrdně tepe své současníky ve všech vrstvách společnosti a pranýřuje hřích.

(A protože se odváží kritizovat i nelegitimní poměr krále s ženou jeho vlastního bratra, je také nakonec popraven.) Janovo poselství lidí velmi silně zasáhlo. A tak na znamení svého rozhodnutí rozejít se s hříchem vychází za Janem na poušť a noří se do vod Jordánu. To je křest Janův.

Křest ve jméno Ježíše Krista je ovšem něco docela jiného. Smyslem tady není změnit své smýšlení a vnější chování. Ani s hříchem se tu už nezápasí. Není totiž, kdo by zápasil, zápasník zemřel... Ježíšův křest je v první řadě o smrti. Tváří v tvář hříchu křesťan umírá. Už si nic nenalhává – že se přece jen může nějak vylepšit, že aspoň něco přece udělat zvládně. Ne. Křesťan je ten, kdo si přiznal svoji naprostou prohru před Bohem, před lidmi i před sebou samým. A tak spolu s Kristem umírá a zároveň spolu se vzkříšeným Kristem (jaké překvapení!) povstává k novému životu. To je dar, to je milost, úplně nová existence. Ježíšův křest proto už není jen vnější změna, jakési vylepšené jednání, ale vnitřní proměna celého života od samotného základu. Tak to vykládá Pavel (Ř 6,3-11): „*Nevíte snad, že všichni, kteří jsme pokřtěni v Krista Ježíše, byli jsme pokřtěni v jeho smrt? Byli jsme tedy křtem spolu s ním pohřbeni ve smrt, abychom – jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slavnou mocí svého Otce – i my vstoupili na cestu nového života... Víme přece, že starý člověk v nás byl spolu s ním ukřižován, aby tělo ovládané hříchem bylo zbaveno mocí a my už hříchu neotročili.*“ Protože zemřel, je křesťan osvobozen od hříchu. Hřích nad ním už nepanuje – tj. křesťan nepodléhá jeho moci, neotročí mu. A proto také už nežije pod zákonem (a jak nás ta Pavlova slova provokují), ale pod milostí (v 14). Ježíšův křest znamená, že už nežijeme ze své síly, ale byli jsme skrze Ducha spojeni s Ježíšovým novým životem.

Křest ve jméno Ježíše (Ježíšova cesta) vynikne právě na pozadí Janova poselství. Zatímco Jan nemilosrdně tepe své současníky, odkrývá a pranýřuje každý hřích, Ježíš ztělesňuje Boží přítomnost. Jan učí lidi být citlivými na dobro a zlo, poznání toho, co je hřích a rozchod s ním – ale Ježíš v nás zlo a hřích přemáhá tím, že nás spojí se sebou samým. Jde o novou dimenzi duchovního života, naprosto nový rozměr. Jistě, i Ježíš kárá hřích – ale spíš svou přítomností, svými činy, svoji láskou, která hříšníka zahanbuje, svým laskavým napomínáním. Za Ježíšem přicházeli hříšníci a jedli s ním. On je přitahoval. A Jan? Na poušť za ním sice také chodily davy – ale upřímně: Kdo z nás by šel s Janem na večeři? (Už jen jídelní lístek s kobylkami a medem by byl dost svérázný, nehledě na to, co bychom si o sobě od Jana vyslechli, pravděpodobně ještě před všemi ostatními.) Někdy si říkám, jak by asi v Janově přítomnosti dopadla žena cizoložnice a jak by dopadli ti, co jí přivedli?

A tak zatímco Janův křest je symbolem zápasu a rozchodu s hříchem, Ježíšův křest ústí do společenství s živým Kristem skrze DS. Jan křtí vodou, která smývá špínu hříchu, ale Ježíš

bude křtít Duchem svatým a ohněm (Lk 3,16). Po jaké cestě kráčíš ty? Jakým křtem jsi byl pokřtěn? To není o tom, jaká formulka u toho byla použita. Odkud čerpáš? Jsi Janův učedník, nebo Ježíšův?

Nový zákon na několika místech výslovně říká, že Jan Křtítel byl poslán od Boha (říká to sám Ježíš ve sporu s farizeji, např. Lk 20,3nn). Ježíš také o Janovi řekl: „Mezi těmi, kdo se narodili z ženy, nevystoupil nikdo větší, než Jan...“ (Mt 11,11). Nazval Jana Elijášem (ztotožnil ho s ním) – největším z proroků (Mt 17,13), řekl o něm, že je více než prorok (Lk 7,26). A o Janově významu nakonec svědčí i to, že Pavel ještě po letech potkává Janovy žáky až někde v Efezu. Z toho všeho je patrná Janova mimořádnost.

Tak proč by mělo být na učednících Jana Křtitele něco nedostatečného? Co je špatně? Co potřebuje revizi? Špatně není nic. Až na to, že Jan není ten, o koho jde, on není ten, ke komu máme dojit. Ježíš o něm sice řekl: „Mezi těmi, kdo se narodili z ženy, nevystoupil nikdo větší, než Jan...“, ale vzápětí k tomu připojil ještě druhou větu, kterou to celé zrelativizoval: „avšak i ten nejmenší v království nebeském je větší než on.“ (Mt 11,11) Jak je to tedy s tou Janovou velikostí? Vůbec nejde o to, kdo je jak významný a vůbec nejde o Jana – jde o Boží království. Jan hlásal: „Přiblížilo se Boží království!“ (a začínal tak i Ježíš), jenže v Ježíši Boží království zároveň přišlo. „Vždyť království Boží je již mezi vámi.“ (Lk 17,21)

Jan byl bezpochyby velký, ale je tady někdo ještě daleko větší. „Přichází někdo silnější, než jsem já. Přichází někdo, komu nejsem hoden ani rozvázat tkaničku.“ Jan to ví, ví, že jeho úkol je jen dočasný a provizorní. Proto také řekne: „On musí růst, já se menšit.“ (J 3,30) Jan je jen předchůdce. Je uvaděč toho pravého představení, lepič plakátů – pozvánek na tu největší událost pod nebem, je jasníc se oblohou před východem slunce, ale není sluncem samotným, není tím novým dnem, není tou velkolepou událostí. Jan připravuje na něco, co má teprve přijít, a co v Ježíši Kristu přišlo: Zastihlo vás Boží království! Jan byl bezpochyby velký, ale je tady někdo ještě daleko větší. Nebylo to špatně, ale přišel čas na něco neskonale lepšího!

A tak zatímco Jan zůstává na půdě staré smlouvy, Ježíš svým příchodem už vyhláše smlouvu novou... To nás přivádí k druhému Pavlovi důrazu – druhé otázce (a vlastně první) efezským učedníkům: Když jste uvěřili, přijali jste DS?

Zákon, nebo Duch svatý

V našem dnešním druhém čtení z 2. listu do Korintu (3. kap.) jsme slyšeli pasáž, o které si troufám říct, že patří k velmi přehlízeným a rozhodně si vyžaduje naší pozornost. Pavel tady píše o tom, co Duch svatý dělá v životě člověka, jak přetváří jeho nitro, jak píše už ne na kamenné desky, ale na živé desky našich srdcí. To je nová smlouva, o které psali už dávno před tím Jeremjáš (31) a Ezechiel (11).

A pak Pavel uvádí srovnání těchto dvou smluv – staré a nové:

Zatímco ta první smlouva je psána na kamenné desky a založena na liteře, ta druhá se píše přímo do srdce a je založena na Duchu.

Zatímco ta první vede k odsouzení (člověka), ta druhá vede k ospravedlnění.

Zatímco ta první pomíjí, ta druhá zůstává.

Zatímco ta první byla nastolena s oslňující slávou, ta druhá je tak slavná, že ta první sláva

proti ní vlastně vůbec žádnou slávou není.

„Jestliže smlouva literami vytesaná do kamene sloužila smrti, a přece byla nastolena s oslňující slávou, takže synové Izraele nemohli pohlédnout na tvář Mojžíšovu..., oč slavnější bude služba Ducha! Byla-li služba vedoucí k odsouzení slavná, oč ji převyšuje služba spravedlnosti! Ano, ona sláva vůbec nebyla slávou ve srovnání s touto slávou vše přesahující! Jestliže přišlo slavně to, co pomijí, oč slavnější je to, co zůstává! Když tedy máme takovou naději, smíme vystupovat s plnou otevřeností a jistotou...“

To, co naplňuje Pavla radostí, je služba Ducha (jinde to nazývá zákon Ducha), nová smlouva, kterou DS uskutečňuje v životě věřících. Mám pro vás (o letošních Letnicích) velmi důležitou otázku: Jakou smlouvu jste vy uzavřeli se svým Bohem? Starou, nebo novou? Jaké smlouvě věnujete více pozornosti ve svém duchovním životě? O které více hovoříte, přemýšlíte, čtete, zpíváte o ní, kterou si více uvědomujete, ze které se více radujete? Z jaké smlouvy ve skutečnosti čerpáte? A opravdu si na tuto otázku odpovíte. Je to důležité.

Pavel nestaví identitu křesťana na stejném základě, jako to dělá SZ. Nestaví na dodržování zákona, ale na vnitřní proměně člověka, novém životě s Kristem skrze Ducha svatého. Někdo může říct: Co je špatné na tom, snažit se žít podle zákona? Vždyť zákon je přece „sám o sobě svatý, příkázání svaté, spravedlivé a dobré“. (Ř 7,12) Co se ti na tom nezdá? Odpovím stejně jako v případě srovnání Janova a Ježíšova křtu: Špatně není nic, a přece úplně všechno. Zákon totiž není to, o co jde, není to to, k čemu máme dojít. Zákon nás má přivést k něčemu lepšímu – k Ježíši Kristu, k nové smlouvě skrze Ducha svatého.

„Nyní však není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši, neboť zákon Ducha, který vede k životu v Kristu Ježíši, osvobodil tě od zákona hříchu a smrti.“ (Ř 8,1.2) Žijete podle zákona hříchu a smrti, nebo podle zákona Ducha? To není totéž. Jedno je slavné, ale druhé je ještě slavnější!

Bratři a sestry, vždyť bez Božího Ducha jsme jako ty suché, vybělené kosti. Bez života, bez budoucnosti, bez naděje, bez radosti. A skutečně jsme takoví. Častokrát bez lásky, bez slítování, bez milosrdenství. Pohlčení sami sebou, svým zájmem, svoji pohodlností... Naštěstí je tady ale Boží vítr, Duch, který dává život, Duch svobody. Ten Duch byl dán nám všem a byl v plnosti vylit. O tom je připomínka Letnic. „Bůh neušetřil svého vlastního Syna, ale za nás všechny jej vydal; jak by nám spolu s ním nedaroval všechno?“ Vše je nám tedy k dispozici, vše je připraveno...

Závěr

Tak jak to tedy máte: Když jste uvěřili, přijali jste DS? Jakým křtem jste byli pokřtěni?

Efezští učedníci nakonec mluví jinými jazyky a prorokují. To je možné jen v Duchu. Jen Duch nás totiž může naučit mluvit tím nejsrozumitelnějším jazykem, kterému lidé rozumí a který je také tím nejryzejším prorockým hlasem – jazykem lásky.